

Izvor Pende IZLOŽBA U SKLOPU DUBROVAČKIH LJETNIH IGARA

ROMINA PERITZ

Samo šest mjeseci dijeli novu izložbu dubrovačkog slikara Izvora Pendea koja se odvija u sklopu ovogodišnjih Dubrovačkih ljetnih igara od one u Nacionalnom muzeju moderne umjetnosti u Zagrebu održane u veljači. I na jednoj i na drugoj predstavio je svoju recentnu produkciju, moćna apstraktna platna jakog kolorita nastala u posljednje dvije godine.

No, okolnosti su se promijenile - zagrebačka izložba nije imala otvorenje, a većina na njoj izloženih radova nastala je tijekom pandemije. U Dubrovniku Pendeove slike imaju sasvim nov kontekst. Izložba, također naslovljena "Odgovor", kao i prethodna u Zagrebu, odvija se na dvije lokacije - u Sponzi, gdje je izložena samo jedna slika, te u Lazaretima, gdje je glavni dio izložbe: 14 radova raspoređenih u dvije lade nekadašnje dubrovačke karantene iz 16. stoljeća. Lazareti su inače relativno nedavno obnovljeni te se u njima odvijaju različiti događaji, od svadbi do izložbi.

Dok prolazimo izložbom, Pende objašnjava da je time što je izložio radove u Lazaretima napravio svojevrsan presedan jer su se do sada izložbe na Igrama uglavnom odvijale u Sponzi, koja je, kako kaže, predivan, ali jedan vrlo nezahvalan prostor za izlaganje slika. Odlučio je tu izložiti samo jednu sliku, što se pokazalo vrlo efektivnim potezom - Sponza na neki način kao da najavljuje Lazarete.

Žestoke boje

"Na žalost, u Dubrovniku nemamo izložbeni prostor. Igre su prvi put tim potezom u suradnji s NMMU-om podigle izložbe koje organiziraju na jedan viši nivo, tako da je i taj dio umjetničkog programa dobio novu dimenziju, koja odgovara reputaciji festivala."

Tumači kako postoji i stanovita razlika u radovima koje izlaže na svom dubrovačkom "Odgovoru" od onog zagrebačkog: "Za razliku od prijašnjih radova, gdje je kompozicija razrađena, isplanirana gotovo u svakom centimetru, u novoj seriji imao sam drukčiji pristup, agresivniji, rekao bih, između konfuzije i kontrole. Žestoke boje u snažnom kontrastu brzo su nanošene na platno u više slojeva."

Želio je, priča, stvoriti jedan opći pozitivan dojam u kojem se nazire ironija.

"Vjerujem da kada se u slikarstvu, odnosno u samom procesu rada događaju trenuci, stvaraju prostori koji izmiču kontroli, da to čini sliku zanimljivijom. Hrabrost te stavlja u poziciju da se bolje snalaziš u situacijama koje nisu pod kontrolom, postavljaš nova pitanja, pokrećeš stvari. Kada pogledam svoj rad unatrag šest-sedam godina otkako sam se okrenuo apstrakciji, vidim razvoj i promjene. Vjerujem da moji novi ciklusi odgovaraju atmosferi i događajima svijeta oko mene."

A upravo su Lazareti označili i stanovitu prekretnicu u stvaralaštvu ovog umjetnika kada je tu prije šest godina izložio svoj prvi apstraktni ciklus nakon figurativne faze:

"Tada se u mojem radu dogodio radikalna preokret, uspio sam se riješiti nekih repova, očistiti mozak i zapravo gledati stvari posve drugačije. Došlo mi je do zasićenja figuracijom, a kad dođeš općenito do zasićenja, mislim da trebaš sve promijeniti iz korijena."

Povratak u Dubrovnik bio je dobar potez

Na Danče idem plivati svako jutro i one mi daju kvalitetu života kao nigdje

Ta je izložba, koja je bila manjeg formata, od samo nekoliko slika, bila svojevrsna priprema za njegov projekt "Plivati zajedno" s poznatim njemačkim umjetnikom Danielom Richterom, s kojim ga veže dugogodišnje prijateljstvo. "Ta izložba bila je ideja Branka Franceschija, a održala se na tri lokacije - u Splitu, Rijeci i Zagrebu. Mislim da sam prvi umjetnik koji je s Richterom imao izložbu jedan na jedan."

Ne voli, priznaje, kad ga pitaju za inspiraciju. "Inspiracija ili nadahnuće termini su koje bih prije povezivao s amaterizmom ili možda nekim oblikom art-terapije. Umjetnik ne-

ma inspiraciju, potreban je profesionalan pristup radu, kao i u drugim pozivima."

Pende se prije deset godina vratio u Dubrovnik nakon duljeg razdoblja, od trinaest godina, provedenog u Njemačkoj, u Düsseldorfu, kamo je otišao na studij slikarstva. Prije toga je studirao kiparstvo na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti.

Atelje u starom zatvoru

"Upoznao sam svoju suprugu Marijanu i naprosto sam se u jednom trenutku zaželio Dubrovnik. Mislim da je to za mene bio dobar

potez s obzirom na sve što mi se dogodilo nakon toga u Hrvatskoj. Mislim prije svega na velike izložbe u muzejima. S druge strane, volim Dubrovnik, tu sam odrastao. Posebno Danče, kamo idem plivati svako jutro dva kilometra i koje mi daju kvalitetu života kakvu ne bih mogao imati nigdje drugdje. Znam reći da zbog Danača živim u Dubrovniku. Ta je plaža jedna od rijetkih koja se nije mijenjala i koja nije komercijalizirana."

Najviše vremena provodi u ateljeu, praktički cijeli dan nakon što se vrati s plivanja. "Atelje mi je starom samostanu u Karmenu, najstarijem

Došlo mi je do zasićenja figuracijom, a kad dođeš općenito do zasićenja, mislim da trebaš sve promijeniti iz korijena

djelu grada, jedno je vrijeme tu bio i zatvor. Atelje, vrt i Danče za mene su magični trokut i moja hrana koju svakodnevno konzumiram i jedini razlog zašto živim ovdje."

Ipak, život u Dubrovniku, smatra slikar, ima i svoje nedostatke: "Dubrovnik je jasno izabrao isključivo smjer turizma, nisu postojale nikakve strategije, pogotovo na području umjetnosti. Vjerujem da je sada kasno i da samo pasivno možemo promatrati kako se duh i tijelo grada polako otuđuju, nestaju."

Dubrovnik je već jako dugo skup, a sam grad zapravo uopće nije bogat.

Vjerujem da je to glavni razlog. Kao takav je nezanimljiv i odbojan za život bilo kojoj drugoj društvenoj skupini koja nije u turističkoj industriji te se zbog toga ne mogu dogoditi pozitivni kulturološki pomaci. Isto tako, s godinama se polako i mentalitet promijenio. Nažalost, svijest o utjecaju i važnosti suvremene umjetnosti na društvo, kao i želja za sudjelovanjem i njezinom konzumacijom, nije dovoljna. Grad, koji se nekad dičio svojom kulturom i bio inovativan, danas živi u prošlosti. Vjerujem da mnogi manji europski gradovi imaju slične probleme. Trst je možda jedan od rijetkih pozitivnih primjera, koji uz rast turizma ima izrazito dobru kulturnu politiku. Grad se počeo jako brzo razvijati, otvaraju se nove galerije i mnogi

TONČIĆ/PICTA ZIBAT/CRONIX

U Hrvatskoj je problem što nema srednjeg sloja koji si može priuštiti umjetnička djela, a elita je tzv. RTL 2 elita

umjetnici, pogotovo iz Beča, traže svoje mjesto u gradu pred kojim je svijetla budućnost."

Posljednjih nekoliko godina ima jako veliku produkciju i puno izložbi, atelje mu je, kaže, postao premalen, a drugih mogućnosti u Dubrovniku nema kada je riječ o radnom prostoru, pa razmišlja i o ponovnom preseljenju u inozemstvo. "Nakon Dubrovnika izlažem u Beču, Bratislavi i Berlinu. Puno radim, cijeli sam dan u ateljeu, tako da mi je s te strane svejedno gdje sam, je li to Berlin ili Dubrovnik. No, već sam dulje vrijeme ovdje te mislim da ću, kad završim serije koje sam započeo, neko vrijeme boraviti izvan Hrvatske i Dubrovnika čisto zbog logističkih stvari poput nedostatka prostora za rad. No, ja sam uvijek, kamo god otišao, jednom nogom u svojem zavjčaju."

Supruga kiparica

Svoje slike ne prodaje, to je posao galerista, tvrdi, a njegov je da slika. Zastupa ga nekoliko inozemnih galerija i od svojeg slikarstva može danas, kaže, jako dobro živjeti. U početku je bilo teško, sjeća se, ali sigurno lakše u Njemačkoj, gdje postoji društvo koje ima visoku svijest o važnosti suvremene umjet-

nosti. "Imali smo na Akademiji studentske izložbe na kojima smo znali jako dobro zaraditi. Prvu sliku prodao sam na drugoj godini jednom liječniku, a kada sam dobio prvu na gradu za slikarstvo, čuvena kolekcija onarka Gabriele Henkel kupila mi je cijelu izložbu. Ti su radovi završili u Henkelovoj kolekciji." U Hrvatskoj je, na žalost, smatra, problem "što nema srednjeg sloja koji si može priuštiti kupnju umjetničkih djela a elita je tzv. 'RTL 2 elita', cure pune botoksa koje se promoviraju kroz lifestyle, bogataši koji nemaju edukaciju. Pozitivna je stvar, ipak, da su mediji i nacionalna televizija prilično otvoreni prema umjetnicima. U Njemačkoj moraš stvarno biti velika zvijezda da dospiješ na televiziju i medije kao umjetnik."

I supruga Marijana Pende je umjetnica, kiparica. Prije tri su godine sa Slavenom Toljem zajedno izlagali na izložbi "Mjesto isprekidanih odlazaka", svojevrsnom "dubrovačkom paviljonu" na 58. vencijskom bijenalu.

Kako izgleda život dvoje umjetnika?

"Već po pogledu se razumijemo na dnevnoj si bazi dajemo sugestije pa i korekture. A i nismo si konkurencija. Svatko radi svoje." □